

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การแบ่งปันความรู้ และบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์
ที่ส่งผลต่อความสามารถด้านนวัตกรรม

: กรณีศึกษาบริษัทในอุตสาหกรรมอาหาร

ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Knowledge Sharing and Creative Organizational Climate

Affecting Innovation Capability

: A Case Study of Companies in Food Industry listed

on the Stock Exchange of Thailand

ดร.ประศาสน์ นิยม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การแบ่งปันความรู้ และบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์
ที่ส่งผลต่อความสามารถด้านนวัตกรรม

: กรณีศึกษาบริษัทในอุตสาหกรรมอาหาร

ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Knowledge Sharing and Creative Organizational Climate
Affecting Innovation Capability

: A Case Study of Companies in Food Industry listed
on the Stock Exchange of Thailand

ดร.ประศาสน์ นิยม

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556)

หัวข้อวิจัย	การแบ่งปันความรู้ และบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถด้านนวัตกรรม : กรณีศึกษาบริษัทในอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ผู้ดำเนินการวิจัย	ดร.ประศาสน์ นิยม
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิถลาร์ พงศ์ยี่หล้า
หน่วยงาน	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2558

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการแบ่งปันความรู้ของพนักงาน 2) เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ 3) เพื่อศึกษาความสามารถด้านนวัตกรรม และ 4) เพื่อศึกษาการแบ่งปันความรู้ และบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถด้านนวัตกรรมขององค์การ วิธีดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรของการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พนักงานขององค์การในอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารองค์การที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับนวัตกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ t –test สำหรับกลุ่มที่เป็นอิสระกัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษามีดังนี้ การแบ่งปันความรู้ของพนักงาน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก บรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ความสามารถด้านนวัตกรรม อยู่ในระดับปฏิบัติเกือบทุกครั้ง โดยการแบ่งปันความรู้ และบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ส่งผลในทางบวกต่อความสามารถด้านนวัตกรรม ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ พบว่า พฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ ความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้ การสนับสนุนขององค์การ หัวหน้างานให้การสนับสนุน การสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ ความอิสระ และงานที่ทำทนาย ส่งผลในทางบวกต่อความสามารถด้านนวัตกรรม

Research Title	Knowledge Sharing and Creative Organizational Climate Affecting Innovation Capability : A Case Study of Companies in Food Industry listed on the Stock Exchange of Thailand
Researcher	Dr.Prasat Niyom
Researcher Consultant	Assistant Professor Dr. Adilla Pongyeela
Organization	Faculty of Management Science Suan Dusit Rajabhat University
Year	2015

The objectives of this research were 1) to study the knowledge sharing of employees, 2) to study the creative organizational climate, 3) to study the innovation capability, and 4) to study knowledge sharing and creative organizational climate affecting innovation capability. The research procedure involved the integration of qualitative and quantitative approaches. The population of quantitative research was the employees of organizations in Food Industry listed on the Stock Exchange of Thailand (SET). The key informants of qualitative research were the managers who involve with innovation of organization. The quantitative research data were analyzed, using independent t-test, one-way ANOVA, correlation, and multiple regressions analysis. The qualitative research data were analyzed, using content analysis.

The result of this study show that; the knowledge sharing of employees was at agree level, the creative organizational climate was at agree level, and the innovation capability was at almost always in performing level. The knowledge sharing and creative organizational climate have positive affects innovation capability. The results of multiple regressions analysis revealed that the knowledge sharing behavior, the knowledge sharing intentions, the organizational encouragement, the supervisory encouragement, the sufficient resources, the freedom, and the challenging works have positive affects innovation capability.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ และความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิถลาร์ พงศ์ยี่หล้า ผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล ผู้อำนวยการหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความรู้ และดร.สุริยะ เจียมประชาชนรากรที่ให้ความเมตตาในการสอน ให้คำปรึกษาความรู้และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและจารึกพระคุณนี้ไว้ในความทรงจำตลอดไป

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ จันทร์เจริญ อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการวิจัยของบุคลากร ทำให้งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐจวน ประวัติเมือง คณบดี คณะวิทยาการจัดการ ที่ช่วยสนับสนุนงานวิจัยนี้ได้รับการตัดสินใจให้ได้รับรางวัลชนะเลิศ ด้านผลงานวิจัยในโครงการการถ่ายทอดความรู้ การสร้างขวัญและกำลังใจด้านการวิจัย ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต รวมทั้งขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหมทองอยู่ ดร.दनัย เทียนพุ่ม ดร.สุรพงษ์ นิ้มเกิดผล และดร.วันเพ็ญ ควรสมาน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ที่กรุณาตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม ขอขอบคุณ คุณวศิน รุ่งนิรันดรกุล คุณนิพัทธ์ ตรีวิชัย และคุณชยุตม์ กฤษอร่ามเรือง ผู้บริหารบริษัท ที่กรุณาให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ขอขอบคุณผู้บริหารองค์การที่ให้ความอนุเคราะห์และอนุญาตในการเก็บข้อมูล รวมทั้งขอขอบคุณ คุณณัฐพร เตชะพิศาล คุณฟ้าลิขิต กาละปักษ์ คุณเพ็ญนภา สวามีชัย คุณอภัยวิเชษฐ์ ใจประสงค์ และอีกหลายท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการจัดเก็บข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อบุญชอบ คุณแม่บุญศรี นิยม ที่เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณภรรยาและลูกๆ ทั้งสอง ที่เป็นกำลังใจให้เสมอ

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ใดๆ ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ที่มีพระคุณต่อผู้วิจัยเป็นอย่างสูง

ปราศาสน์ นิยม

2558

สารบัญ

	หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย	ก	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข	
กิตติกรรมประกาศ	ค	
สารบัญ	ง	
สารบัญตาราง	ฉ	
สารบัญภาพ	ญ	
บทที่ 1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญ	1
	วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	5
	ขอบเขตของโครงการวิจัย	5
	นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	7
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2	การทบทวนวรรณกรรม และการพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย	8
	ความสามารถด้านนวัตกรรม	8
	การแบ่งปันความรู้	19
	บรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์	27
	อุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย	36
	การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย	40
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	42
	วิธีวิจัย	42
	การสร้างเครื่องมือ	44
	การทดสอบเครื่องมือ	46
	การรวบรวมข้อมูล	49
	การวิเคราะห์ข้อมูล	49

บทที่ 4	ผลการวิจัย	51
	ผลการจัดเก็บแบบสอบถาม	51
	ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	53
	ค่าสถิติ และความหมายของการแบ่งปันความรู้ บรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถด้านนวัตกรรม	56
	การวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการแบ่งปันความรู้ บรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถด้านนวัตกรรม	78
	การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ	86
	การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ	96
	การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก	113
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
	สรุปผลการวิจัย	122
	การอภิปรายผล	127
	ข้อเสนอแนะ	136
	ข้อจำกัดในการศึกษา	140
	บรรณานุกรม	142
	ภาคผนวก	149
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามงานวิจัย	150
	ประวัติผู้วิจัย	158

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	คะแนนขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย พ.ศ. 2550	4
2.1	สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนวัตกรรม	9
2.2	สรุปตัวแปรอิสระและตัวแปรผลการดำเนินงานด้านนวัตกรรม	11
2.3	สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านนวัตกรรม	15
2.4	สรุปตัวแปรอิสระและตัวแปรความสามารถด้านนวัตกรรม	16
2.5	สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้	19
2.6	สรุปตัวแปรการแบ่งปันความรู้และความสามารถด้านนวัตกรรม	24
2.7	สรุปองค์ประกอบของบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์	31
2.8	ความหมายของแต่ละองค์ประกอบของบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิด สร้างสรรค์ ของ Amabile และคณะ	32
2.9	สรุปบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนการสร้างความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	35
3.1	จำนวนพนักงานแยกตามรายบริษัทในอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	43
3.2	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม	47
3.3	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาจำแนกตามตัวแปรและทั้งฉบับ	48
4.1	จำนวนและร้อยละของลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	53
4.2	จำนวนและร้อยละของวุฒิการศึกษาและตำแหน่งงานของผู้ตอบแบบสอบถาม	54
4.3	จำนวนและร้อยละของประเภทหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม	55
4.4	ค่าสถิติและความหมายของการแบ่งปันความรู้	56
4.5	ค่าสถิติและความหมายของเจตคติในการแบ่งปันความรู้	57
4.6	ค่าสถิติและความหมายของความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้	58
4.7	ค่าสถิติและความหมายของพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้	59
4.8	ค่าสถิติและความหมายของบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์	61
4.9	ค่าสถิติและความหมายของการสนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม	62
4.10	ค่าสถิติและความหมายของงานที่ทำหาย	63
4.11	ค่าสถิติและความหมายของหัวหน้างานให้การสนับสนุน	64
4.12	ค่าสถิติและความหมายของการสนับสนุนขององค์การ	65

4.13	ค่าสถิติและความหมายของความอิสระ	66
4.14	ค่าสถิติและความหมายของการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ	67
4.15	ค่าสถิติและความหมายของความสามารถด้านนวัตกรรม	68
4.16	ค่าสถิติและความหมายของความสามารถด้านนวัตกรรมระดับบุคคล	69
4.17	ค่าสถิติและความหมายของความสามารถด้านนวัตกรรมระดับองค์กร	70
4.18	ค่าสถิติและความหมายของความสามารถด้านนวัตกรรมระดับองค์กร ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์	71
4.19	ค่าสถิติและความหมายของความสามารถด้านนวัตกรรมระดับองค์กร ด้านนวัตกรรมการให้บริการ	72
4.20	ค่าสถิติและความหมายของความสามารถด้านนวัตกรรมระดับองค์กร ด้านนวัตกรรมการบริหาร	74
4.21	ค่าสถิติและความหมายของความสามารถด้านนวัตกรรมระดับองค์กร ด้านนวัตกรรมกระบวนการ	75
4.22	ค่าสถิติและความหมายของความสามารถด้านนวัตกรรมระดับองค์กร ด้านนวัตกรรมการตลาด	77
4.23	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่างๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ	78
4.24	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของตัวแปรต่างๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุแตกต่างกัน	79
4.25	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของตัวแปรต่างๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุการทำงานแตกต่างกัน	80
4.26	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของตัวแปรต่างๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาแตกต่างกัน	81
4.27	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่างๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามด้านตำแหน่งงาน	82
4.28	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของตัวแปรต่างๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่หน่วยงานแตกต่างกัน	83
4.29	การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบรรยากาศองค์การที่สนับสนุนความคิด สร้างสรรค์รายคู่ ระหว่างกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีหน่วยงานต่างกัน	84
4.30	สรุปความแตกต่างของตัวแปรต่างๆ จำแนกตามคุณลักษณะ ของผู้ตอบแบบสอบถาม	85

4.31	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการแบ่งปันความรู้ บรรยากาศองค์การ ที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถด้านนวัตกรรม	86
4.32	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรการแบ่งปันความรู้	87
4.33	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรบรรยากาศองค์การ ที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์	88
4.34	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรความสามารถด้านนวัตกรรม	89
4.35	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการแบ่งปันความรู้ และบรรยากาศ องค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์	90
4.36	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการแบ่งปันความรู้ และความสามารถ ด้านนวัตกรรม	92
4.37	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างบรรยากาศองค์การ ที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถด้านนวัตกรรม	94
4.38	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม	96
4.39	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับบุคคล	97
4.40	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับองค์การ	98
4.41	สรุปผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีตัวแปรอิสระ ได้แก่ บรรยากาศ องค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ และการแบ่งปันความรู้	99
4.42	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม	101
4.43	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับบุคคล	102
4.44	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับองค์การ	103
4.45	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับองค์การ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์	104
4.46	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับองค์การ ด้านนวัตกรรมการให้บริการ	105
4.47	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับองค์การ ด้านนวัตกรรมการบริหาร	106

4.48	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับองค์การ ด้านนวัตกรรมกระบวนการ	107
4.49	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ กรณีความสามารถด้านนวัตกรรม ระดับองค์การ ด้านนวัตกรรมการตลาด	108
4.50	สรุปผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ	110
4.51	รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	113

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	10
2.2	ความสามารถด้านนวัตกรรม	18
2.3	การแบ่งปันความรู้	23
2.4	องค์ประกอบของทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ขององค์การและนวัตกรรม	30
2.5	บรรยากาศขององค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์	33
2.6	กรอบแนวคิดในการวิจัย	41
5.1	การแบ่งปันความรู้ และบรรยากาศขององค์การที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ ที่ส่งผลต่อความสามารถด้านนวัตกรรม	135
5.2	ตัวแบบการพัฒนาความสามารถด้านนวัตกรรมขององค์การในอุตสาหกรรมอาหาร	139